

Θέματα

Δ'
Η Ελλη Παπά στη σημερινή συνέχεια της συνομιλίας της με τον Π. Παιονίδη συνεχίζει την κριτική της Αριστεράς και επισημαίνει το πώς εργάστηκε ο Ανδρέας Παπανδρέου για να αναδείξει το ΠΑΣΟΚ Κόμμα εξουσίας.

Λέγει σχετικά:
Π.Π.: Από πού ερχόταν αυτή η αντίληψη, «μόνοι εμείς»; Είναι το στοιχείο της αλαζονίας, οι σταλινικές καταβολές κλπ.;

Ε.Π.: Βεβαίως είναι όλα αυτά. Αλλά είναι και αυτή η κληρονομιά του εμφύλιου πολέμου, όταν ο εμφύλιος γίνεται με τη μορφή σοσιαλιστικής επανάστασης με το σκεπτικό ότι η Ελλάδα είναι πλέον ώριμη να δεχτεί το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό, όχι το λαϊκοδημοκρατικό μετασχηματισμό όπως ήταν ως τότε στο πρόγραμμα του ΚΚΕ. Δηλαδή αλλάζει το πρόγραμμα του Κόμματος χωρίς να ερωτηθεί το Κόμμα. Έτσι. Και μπαίνει ως στρατηγικός στόχος του εμφύλιου πολέμου ο σοσιαλισμός. Οπότε δεν έχει ανάγκη ούτε από συμμάχους ούτε από τίποτε, ούτε καν να εξασφαλίσει την ευμενή ουδετερότητα των δυνάμεων συμμάχων, που θα ήτανε λογικό για να κάνει το σοσιαλισμό. Αν δεν τους έχεις συμμάχους ενεργούς στα πρώτα στάδια, τουλάχιστον να εξασφαλίσεις μια κάποια ευμενή ουδετερότητα. Λοιπόν, από κει έχει τις ρίζες του αυτό το πνεύμα. Επειτα η ζωή έξω, εκτός Ελλάδος, διαμόρφωσε πολλά πράγματα. Εμείς εδώ, στην Κατοχή, δουλεύουμε τελείως διαφορετικά, με άλλο πνεύμα. Και παρ' όλο που ήταν οι Ακροναυπλιώτες στην ηγεσία του Κόμματος, οι παλιοί εξόριστοι κλπ., δηλαδή αυτοί που συγκροτούσαν ένα μηχανισμό που άλλοτε είχε σχέση και με την Γ' Διεθνή και με όλα αυτά τα πράγματα, εμείς δεν τα ξέραμε αυτά. Ούτε την Γ' Διεθνή ούτε το σταλινικό ξέραμε. Και αυτός ο κόσμος που στελέχωσε το κίνημα, τα νιάτα, αυτή η πραγματική γενιά της Αντίστασης, δούλεψε με πρωτοβουλία, με άνεση, με επιτελικότητα. Ο κάθε γραμματέας Κόβας και το κάθε Γραφείο Κόβας - το ίδιο και οι εαμικές οργανώσεις - το πρώτο που έκαναν ήταν η επιτελική μελέτη της συνοικίας, της περιοχής τους, το πώς θα συσπειρώσουν τον κόσμο, πάνω σε ποια προβλήματα. Το γεγονός ότι το 41, με την πείνα, όταν πέθαινε ο κόσμος, - πέθαινε ο κόσμος τότε, δραστικά ούσαμε πτώματα, τα παιδιά ήταν όπως τα παιδιά της Αφρικής κι όλων των περιοχών των πεινασμένων σήμερα, έτσι ήτανε - κι όμως δεν υπήρξαν συμμορίες ούτε ληστεία ούτε έξαρση εγκληματικότητας, οφείλεται στο ότι η Αντίσταση αμέσως έστρεψε στη μαζική πάλη τη διεκδίκηση για ζωή. Διαδύλωσεις για τα συσσίτια, για ψωμί, κι έτσι άρχισε ναρχεται όποια βοήθεια ερχότανε, οργανώσεις που τα διαχειρίστηκαν έντιμα, ακόμη και η ΕΙΟΧΑ τότε του Δεμασκηνού είχε στελεχωθεί με ανθρώπους της Αντίστασης, και η διανομή γινότανε ακριβοδίκαια στα συσσίτια. Δεν υπήρξε ρεμούλα, γινόταν μαύρη αγορά, αλλά ήταν σε περιορισμένη κλίμακα, σε ορισμένα στρώματα. Λοιπόν, ερχόμεστε στη Χούντα και στην άρνηση του ΚΚΕ να επιστρέψει πλατύ κίνημα αντίστασης κατά της Χούντας, κίνημα βασισμένο στην υπαρκτούσα ογάνωση. Για μένα είναι τελείως αδιανόητο αυτό το πράγμα. Μπορώ να το δω σαν συνέχεια της αντίληψης για σο-

σιαλιστική επανάσταση, σαν συνέχεια αν θέλεις και κάποιων αντιλήψεων που αποκτήθηκαν έξω, στον υπαρκτό σοσιαλισμό, και τις οποίες εμείς που δεν πήγαμε εκεί, που δεν τις ζήσαμε, δεν

το ξέρω, το λέω με κάθε επιφύλαξη, το λένε από το ΠΑΣΟΚ. Και λένε ότι σε ένα επιτελείο του Πάμπλο στηρίχθηκε τον πρώτο καιρό ο Ανδρέας για να πάρει το σχήμα το οργανωτικό, το σχήμα

Η ΕΛΛΗ ΠΑΠΑ ΕΦ' ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ

«Αυτοί που ήλθαν από τις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού μιλάνε άλλη γλώσσα»

Συνομιλία με τον Πανίκο Παιονίδη

μπορούμε να τις καταλάβουμε.

Ακούω να μιλάνε άνθρωποι που ήρθαν από κει και που μένουνε προσκολλημένοι σ' αυτόν τον τρόπο σκέψης και δεν μπορώ να τους καταλάβω. Μιλάνε άλλη γλώσσα για μένα. Εδώ δεν τη γνωρίσαμε επακριβώς αυτή τη γλώσσα. Όχι πως δεν πήραμε όλοι στοιχεία σταλινισμού. Όλοι πήραμε, σε διάφορες φάσεις όλοι υπήρξαμε σταλινικότατα παιδικία. Αλλά ανώριμα σταλινικά, επομένως πιο ώριμα να δεχτούμε άλλα πράγματα. Δεν ριζώσε μέσα μας ο σταλινισμός, δεν τον ζήσαμε από κοντά, δεν μας έγινε βίωμα, ενώ σ' αυτούς έγινε βίωμα. Οπως έγινε βίωμα η άσκηση της εξουσίας, ας είναι και πλάσμα εξουσίας. Και το Κόμμα είναι μια εξουσία. Δεν δέχεται να τη μοιραστείς με άλλους. Η εξουσία απολυτοποιείται κι εδώ, έστω και σ' αυτό το πλάσμα. Εμείς δεν τα ξέραμε αυτά, δεν τα ζήσαμε, και μ' αυτή την έννοια πιο εύκολα ένα μέρος από τη γενιά της Αντίστασης προχώρησε, ενώ αντίθετα ένα άλλο μέρος αυτής της γενιάς, με κύριους φορείς αυτούς που ήρθαν απ' έξω, κράτησε τη σταλινική δογματική ατόφια. Και ακλόνητη κατά ένα τρόπο. Τι βλέπουμε ακόμη και σήμερα να υπάρχει. Λοιπόν, δημιουργείται αυτό το κενό τότε, πολιτικό κενό, ιδεολογικό κενό, όπως θέλεις πεις το. Πολιτικό κενό σαφώς. Δεν δέχεται το κενό η πολιτική ζωή, όπως δεν το δέχεται και η ιδεολογία. Κάποιος θα το γεμίσει.

Τότε δημιουργείται το ΠΑΣΟΚ, ωριμάζει στον Ανδρέα - τουλάχιστον όπως μου έχουνε πει, γιατί εγώ δεν πέρασα από κει κοντά, αλλά φίλοι που είναι στο ΠΑΣΟΚ, το λέω με κάθε επιφύλαξη, δεν ξέρω αν ακριβώς έτσι πήγαινε τα πράγματα αλλά, όπως έδειξε η πράξη, κάτι σχετικό έγινε - στον Ανδρέα ωριμάζει η ιδέα για ένα κόμμα που θα έπαιρνε την εξουσία. Ένα κόμμα εξουσίας, με την πτώση της χούντας. Όχι ένα κόμμα ανάμεσα σε άλλα κόμματα. Κόμμα εξουσίας, που θα κάλυπτε ακριβώς αυτό το χώρο, κεντρώων και αριστερών δυνάμεων. Λένε ότι ο πρώτος που κάλεσε για να του δώσει το σχήμα αυτού του νέου κόμματος, σε ποιες κοινωνικές δυνάμεις θα στηριζόταν και σε ποιες ιδέες, ήταν ο Πάμπλο. Δεν

το ιδεολογικό που θα πρόβαλλε προς τα έξω και την πρώτη οργανωτική πρακτική, για τη συγκρότηση οργανώσεων. Και βεβαίως μόλις στέριωσε αυτό το σχήμα και άρχισε να έχει απήχηση, έδιωξε όλο αυτό το επιτελείο, όπως διαδοχικά έδιωξε πολλά επιτελεία, όταν πλέον τους εξάντλησε, όταν πήρε ό,τι αυτός νόμιζε ότι έπρεπε να πάρει. Αυτοί οι πρώτοι οργανωτές έδωσαν τη μαρξιστική χροιά, τη «μαρξιστική ανάλυση» που είχε προβάλει τότε ο Ανδρέας, το «σοσιαλισμό εδώ και τώρα» - το σοσιαλισμό «στις 18», όπως έλεγε στις πρώτες εκλογές. Ο κόσμος της Αντίστασης, ο εαμογενής κόσμος, και οι κληρονόμοι αυτού του πνεύματος της Αντίστασης, τα παιδιά και τα εγγόνια εκείνης της γενιάς, βρίσκουν εκεί τη διεξοδό. Διότι είναι πλέον ένας κόσμος που, εαν έρχεται κατ' ευθείαν από την Αντίσταση, έχει δώσει αρκετά σε αγώνες και είδε ότι δεν έδωσε σαν εξουσία τίποτα. Είναι οι νεότερες γενιές οι οποίες δεν θέλουνε να περάσουν οι παλιότεροι. Ενδιαφέρονται για ένα κόμμα εξουσίας που θα οδηγήσει την ελληνική κοινωνία σε ένα «σοσιαλισμό», έστω κι αν είναι με θολά περιγράμματα. Αλλά κάποιο σοσιαλισμό. Και πάνε μαζικά στο ΠΑΣΟΚ, σε χρόνο μηδέν. Αρχίζει με ένα 12%, όσο πήρε στις πρώτες εκλογές...

Π.Π.: Και πάει 24, 48 γεωμετρική η πρόοδος...

Ε.Π.: Γεωμετρική η αύξηση. Είναι ένας ρυθμός κεραυνοβόλος στην ουσία. Και το βλέπουμε σαν φαινόμενο. Είναι φαινόμενο, αλλά δεν μας ανησυχεί καθόλου. Εμείς επιμένουμε σε ένα ΚΚΕ έτσι με όλα τα δόγματα του, τη συνωμοτική του οργάνωση - μέσα στη νομιμότητα, μέχρι και το καταστατικό του ΚΚΕ όπως ψηφίστηκε στο 12ο Συνέδριο, έχει μέσα συνωμοτικά μέτρα όπως τα είχε στην περίοδο της παρανομίας. Και λέει: Γιατί, βρε παιδί μου, τόσα χρόνια νομιμότητας, χωρίς προοπτική παρανομίας, τουλάχιστον δεν τα βάζεις με την επιφύλαξη έστω πως αυτά τα μέτρα ισχύουν σε περιόδους παρανομίας αλλά δεν ισχύουν σε περιόδους νομιμότητας και, τέλος πάντων, λειτουργίας θεσμών αστικής δημοκρατίας. Έτσι συμπιέζεται το ΚΚΕ. Του αρκεί να διεκ-

δικεί τον τίτλο του κατ' αποκλειστικότητα κόμματος της εργατικής τάξης, αλλά βλέπουμε ότι το ΠΑΣΟΚ κερδίζει τις ψήφους της εργατικής τάξης, και βεβαίως και η Ν. Δημοκρατία. Η δύναμη της Αριστεράς συρρικνώνεται διότι, ακριβώς, είναι εγκλωβισμένη μέσα σ' αυτό το σχήμα, γύρω από ένα ΚΚΕ που αρνείται πλέον να γίνει πρωτοποριακή δύναμη ενός ευρύτερου σχηματισμού. Το αρνείται μόνη της. Η ελληνική κοινωνία, το ήθελε, το διψούσε, του έδινε όλο το χώρο. Αντί γι' αυτό έχουμε τη διάσπαση του ΚΚΕ το 68. Στη μεταπολίτευση εμφανίζεται απόλυτα η διάσπαση. Και οι «κανεοναυτές» το ίδιο εγκλωβισμένοι: ΚΚΕ εσωτερικού. Τρισεπίτο. Ούτε αυτοί μπορούσαν να φέρουνε αυτό που είχανε ζηήσει, που το είχανε οργανώσει με την ΕΔΑ. Γιατί οι του «εσωτερικού» ήτανε μέσα στην Ελλάδα τότε, αυτοί είχανε οργανώσει την ΕΔΑ. Κι όμως, και μετά τη διάσπαση δεν προσπαθούνε να φτιάξουνε ένα τέτοιο σχήμα. Η ΕΔΑ φυλλορροεί και αβήνει, δολοφονείται και πριν και μετά τη μεταπολίτευση. Γιατί και στη μεταπολίτευση είχε περιθώρια να αναπτυχθεί. Όμως το ΚΚΕσφ. επέμενε να οργανωθεί πάνω στην αντιπαλότητα και το άλλο ΚΚ, να έχουμε δυο ΚΚ. Δεν μας έφτανε ένα. Και να μην υπάρχει ο ευρύς σχηματισμός, και κανένα να μην μπορούσε να γίνει η δύναμη που θα συσπειρώνε πλατεία στρώματα της ελληνικής κοινωνίας.

Κι αφήνουμε το χώρο άνετα στον Ανδρέα, ο οποίος πολύ σωστά δούλεψε κατά τη γνώμη μου. Με πολλή πολιτική ωριμότητα, θάλεγα, ταλέντο αν θέλεις, με προσόντα πολιτικού κλάσεως. Δεν μπορώ να τον ψέξω τον Ανδρέα γιατί έκανε ό,τι έκανε. Τι δούλειά του έκανε ο άνθρωπος. Αλλά δεν μπορώ να τον ψέξω τη δική μου την παράταξη που πήγε αυτοκτονώντας. Από αυτοχειρισμό. Και συνεχίζει να ηγείται έτσι.

Π.Π.: Σημεία επαφής βλέπετε με το ΠΑΣΟΚ, όπως διαμορφώθηκε, και της Αριστεράς;

Ε.Π.: Σημεία επαφής ξέρεις ποια θα ήτανε; Αυτό που θα έκανα κι εγώ, δηλαδή, αν ήμουνα ΠΑΣΟΚ. Με συγχωρείτε παρα πολύ, μπορώ να μω στην οπτική γωνία του ΠΑΣΟΚ. Το ΠΑΣΟΚ είναι ο πρώτος πλατύς σχηματισμός, που συλλέγει πολλά στρώ-

ματα της ελληνικής κοινωνίας ο οποίος διαμορφώνεται και δρα σε αντιπαλότητα με το ΚΚΕ, όχι αποδεχόμενος τον πρωτοποριακό του ρόλο, αλλά σε πλήρη αντιπαλότητα. Λοιπόν, εάν οι δυνάμεις της Αριστεράς, είτε από το ΚΚΕ είτε από τον ΣΥΝ προσχωρήσουν στο σχήμα Ανδρουλάκη, δεν μπορούν να πάνε εκεί ως δύναμη ισότιμη. Δεν έχει κανένα λόγο το ΠΑΣΟΚ να τους δεχτεί ως ισότιμη δύναμη. Να του προσφέρουμε τι;

Π.Π.: Αυτό το σχήμα υποστηρίζει ο Ανδρουλάκης;

Ε.Π.: Βέβαια. Το σχήμα του είναι ότι το προοδευτικό κίνημα πρέπει να γίνει ενιαίο, με κορμό το ΠΑΣΟΚ. Κι ότι πρέπει να πάμε όλοι στο ΠΑΣΟΚ για να γίνει ένα μεγάλο, ενιαίο προοδευτικό κίνημα. Το σχήμα Ανδρουλάκη σημαίνει όχι. Καμιά ισοτιμία. Και βεβαίως γιατί θάχεις ισοτιμία, τι δυνάμεις πας να προσφέρεις εσύ, τι θα δώσεις δηλαδή στο ΠΑΣΟΚ; Να το πας από το 48% στο 52 ή 53; Αυτό μπορεί να το κάνει και μόνο του σε λίγο, αν πάρει ορισμένα μέτρα ικανά να ανεβάσουν κι άλλο τη δύναμή του. Μπορεί να σε δεχτεί όπως δεχτηκε τη Δημοκρατική Συμπράταξη, πώς τη γέλανε, που πήγε ο Μπριλάκης, ο Γλέζος, ο Μάρκος, και τι έγινε; Τι κάναμε; Ζήσανε. Απορροφώντας σε το ΠΑΣΟΚ θα σε δεχτεί. Όσοι μπορεί να απορροφήσει τόσο το καλύτερο. Με σχέση ισοτιμίας δεν μπορείς να διαπραγματευθείς. Όταν λέει ο Κουναλάκης, π.χ., και η Δαμανάκη, «συnergασία σε προγραμματική βάση», ουδείς γνωρίζει ποια είναι αυτή η προγραμματική βάση. Ο ΣΥΝ μιλάει για πρόγραμμα χωρίς ο ίδιος να έχει πρόγραμμα. Ούτε το ΠΑΣΟΚ άλλωστε έχει. Κανείς δεν έχει. Όλοι δρουνε εμπειρικά, μέρα με τη μέρα, κι αυτό είναι το ολέθριο. Λοιπόν, πώς θα είναι αυτό το σχήμα; Απλώς σχήμα υποταγής. Από τη στιγμή που εσύ δεν διαμορφώνεις το αυτόνομο πρόσωπο σου, για τις σύγχρονες συνθήκες, με τελείως καινούργια ανάλυση, με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον, δεν μπορείς να θέτεις θέμα συμμαχιών. Μπροστά μας ανοίγεται κι εγώ, δηλαδή, αν ήμουνα ΠΑΣΟΚ. Με συγχωρείτε παρα πολύ, μπορώ να μω στην οπτική γωνία του ΠΑΣΟΚ. Το ΠΑΣΟΚ είναι ο πρώτος πλατύς σχηματισμός, που συλλέγει πολλά στρώ-

ματά της ελληνικής κοινωνίας ο οποίος διαμορφώνεται και δρα σε αντιπαλότητα με το ΚΚΕ, όχι αποδεχόμενος τον πρωτοποριακό του ρόλο, αλλά σε πλήρη αντιπαλότητα. Λοιπόν, εάν οι δυνάμεις της Αριστεράς, είτε από το ΚΚΕ είτε από τον ΣΥΝ προσχωρήσουν στο σχήμα Ανδρουλάκη, δεν μπορούν να πάνε εκεί ως δύναμη ισότιμη. Δεν έχει κανένα λόγο το ΠΑΣΟΚ να τους δεχτεί ως ισότιμη δύναμη. Να του προσφέρουμε τι;

ματά της ελληνικής κοινωνίας ο οποίος διαμορφώνεται και δρα σε αντιπαλότητα με το ΚΚΕ, όχι αποδεχόμενος τον πρωτοποριακό του ρόλο, αλλά σε πλήρη αντιπαλότητα. Λοιπόν, εάν οι δυνάμεις της Αριστεράς, είτε από το ΚΚΕ είτε από τον ΣΥΝ προσχωρήσουν στο σχήμα Ανδρουλάκη, δεν μπορούν να πάνε εκεί ως δύναμη ισότιμη. Δεν έχει κανένα λόγο το ΠΑΣΟΚ να τους δεχτεί ως ισότιμη δύναμη. Να του προσφέρουμε τι;